

Η ΕΛΛΑΣ ΠΡΟ ΕΚΑΤΟ ΕΤΩΝ

Η ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΘΩΩΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑ'Ι'ΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

(Από το ταξιδιωτικό βιβλίο του Γάλλου Μπουσσόν)

Η Βασίλισσα 'Αμαλία

οιές της τιμής.

Αμέσως όλοι οι καλεσμένοι σηκώνονταν όρθιοι και, επί μισή ώρα περίπου, κανένας τους δεν καθόταν. Στο διάστημα αυτό οι βασιλείς χαϊρευόσαν τότε τον ένα και τότε τον άλλο και απήθωναν μερικές φιλοφρονητικές κοιτώντας προς τους ξένους τών, δείχνοντας πάντοτε προς αυτούς τη μεγαλύτερη εὐνοια και καλωσύνη.

Έπειτα άρχιζε ο χορός με μιὰ «Πολωνέζα». Ο βασιλεύς προσέφερε το μπράτσο του σε μιὰ από τις κυρίες κι' η βασίλισσα σ' ένα από τους κυρίους, προτιμώντας κατά κανόνα τὸν άρχηγό του διπλωματικού σώματος. Το παράδειγμα τους έμμιμνόντο και οι επισιμότεροι άπ' τους άλλους καλεσμένους κι' έτσι έκαναν όλοι ένα γύρο της αίθουσής.

Έπειτα ο βασιλεύς προσέφερε το μπράτσο του σε μιὰ άλλη κυρία, ή βασίλισσα σ' έναν άλλο διπλωμάτη κι' έκαναν δεύτερη βόλτα. Αυτό εξακολουθούσε ώσόντο ή βασίλισσα χόρευε με όλους τους διπλωμάτες. Έπειτα άρχιζε το βάλς. "Όσο χόρευε ή βασίλισσα, ή κυρία που δεν χόρευαν, μπορούσαν να καθώνται. Μά μόλις ή Μεγαλειοτάτη άφαινε τὸν χορό και περιφερόταν όρθια, έπρεπε να σηκωθούν κι' αυτές. Δεν επιτρεπόταν δὲ να καθήσουν, παρὰ όταν θα καθόταν κι' ή βασίλισσα.

Ανὸ πολυώρονης έξω από τη σειρά τών άλλων καθισμάτων, ήσαν προσωριμένως για τὸν βασιλέα και τη βασίλισσα, στις όποιες όμως σπανιότατα καθόντουσαν.

Κάθε τόσο οι υπηρετές τών άνακτόρων σεργιόζαν στους προσκαλεσμένους διάφορα άναμφαντικά.

Κατά τις τρεις-τέσσερες το πρωί, όταν πειὰ όλη ή σειρά τών γνωστών χορών έξηγνέται, όπως είχαν έξαγνληθεί πειὰ και οι χορευτάι, όλος ο κόσμος σηκώνονταν, όχι όμως για να φύγει... Ο βασιλεύς και ή βασίλισσα ήθελαν να κάνουν και τὸν τελευταίο χορευτικό γύρο, ο οποίος βαστοόσε μισή ώρα περίπου. Κανείς δὲ δὲν μπορούσε να φύγει, όσο κοινασμένος κι' αν ήταν, έφόσον οι βασιλείς δὲν άπεύρνοντο... Τέλος, οι ήγμενους χαϊρευόσαν τους ξένους τους και τότε καθένας πειὰ μπορούσε να γυρίση στο σπίτι του.

Πολυάριθμα άμάξια, άνοιχτά και κλειστά, κατασκευασμένα στο Μιλάνο, στη Βιέννη, στο Βέλγιο, στη Ρωσία, στην Άγγλια και στο Παρίσι, περιέμεναν έξω από το παλάτι. Μά όλοι σχεδόν οι βασιλικοί προσκεκλημένοι προτιμούσαν να πάνε στα σπίτια τους με τὰ πόδια, γιατί στην 'Ελλάδα ο ούρανός εινε πάντοτε καθαρός, ή νύχτες πάντα ώραιές, ο άέρας πάντα ήλιος, το χώμα πάντα χωρίς λάσπες, μά όχι και χωρίς σκόνη.

Η ίδια έθιμοτυπία τηρείται και στους χορούς τών πρεσβειών, μόνο όμως όταν τους τιμούν οι βασιλείς. Αδσηροτάτη μάλιστα εινε ή έθιμοτυπία, όσάκις ο βασιλεύς και ή βασίλισσα γευματίζουν ή σουσιάρουν σε καμιά ξένη πρεσβεία. Στην περίπτωση αυτή ο βασιλεύς και ή βασίλισσα σεβίζονται ξεχωριστά άπ' όλους τους προσκαλεσμένους, σ' ένα ιδιαίτερο δωμάτιο. Μονάχα ο πρεσβευτής και ή σύζυγος του καθόνταν στο ίδιο τραπέζι με τους βασιλείς, μά... χωρίς σεβίζισιο μπροστά τους, κι' έτσι, ενώ όλοι οι άλλοι τρώνε, οι οικοδεσπότες μένουν νηστικοί. Ίσως ή οικήθεια αυτή, που εινε άγνωστη στη Γαλλία, να προέρχεται από καμιά γερμανική Αδλή, ή Σπαιρτική αούτηρι.

Πρόξεβα άκόμη και μι' άλλη λεπτομέρεια της άνακτορικής έθιμοτυπίας, ή όποια μου έκανε εντύπωση. Στά άνακτορικά γεύματα μονάχα άνδρες προσκαλούνται και ποτέ γυναίκες. "Ετσι καμιά άπ' τις γυναίκες τών ξένων πρεσβετών δὲν έχει φάει ποτέ στο παλάτι. Έξαιρέσεις δὲν γίνεται σε καμιά αόλότης.

Η άνωτέρα κοινωνία τών 'Αθηνών — συνεχίζει ο Μπουσσόν — συγκεντρώνεται έπίσης και στο Ιταλικό θέατρο. Υπάρχει σε μιὰ πλευρά της πόλεως μι' άρχαία στήλη, άπομονωμένη, ή όποια, όπως λένε, άνήκε άλλοτε σ' ένα έρειπωμένο πειὰ ναό του 'Ασκληπιού. Στο κάτω μέρος της στήλης αούτης βρίσκεται ένα κοφάνωμα, όπου οι άρρο-

στοι ή οι συγγενείς τους πληγαίνον και κοιναε κεριά, γιατί ο έλληνας λαός πιστεύει άκόμη στο θεό της υγείας. Η στήλη μάλιστα αυτή του 'Ασκληπιού θεωρείται ότι έχει προφητικές ιδιότητες. "Αμα δηλαδή θέλει κανείς να μάθι αν ο άσθενής του θα γίνει καλά γρήγορα, παίρνει μι' τρίχα άπ' τὰ μαλλιά του και την κολλάει στη στήλη κι' άπ' τις δυο άκρες της με το κεριό. "Αν το κεριό δὲν ξεκολλήσει, αυτό σημαίνει πως ή κατάσταση του άρρώστου ειν' επικίνδυνη. "Αν όμως το κεριό ξεκολλήσει, ο άρρωστος θα γίνει γρήγορα καλά.

Μπροστά λοιπόν σ' αυτή τη στήλη του 'Ασκληπιού και σε μερικόν βρυμάτων αόστασι, υπάρχει ο ναός του θεού της μουσικής 'Απόλλωνος, δηλαδή το θέατρο. Είδα σ' αυτό μερικές άρχαίες τραγούδιες, μά γενικώς, σχεδόν κάθε βράδυ, παίζονται εκεί Ιταλικές όπερες.

Όλος ο κόσμος στην 'Ελλάδα παθαίνεται με τη μουσική και πρό πάντων για την Ιταλική μουσική. Συχνά δὲ οι νεαροί 'Ελληνες δανδής, για να δείξουν καλύτερα τὸν ένδοσιασμό τους, κατακλιζούν με λουλούδια και στεφάνους τις πρωταγωνίστριες και τους γράφουν γαλλικούς στίχους, τους όποιους μάλιστα τυπώνουν και μαθαίνουν στους άλλους λεατάς.

Έτσι, ένα βράδυ που παρακολουθούσα την τιμητική της αρμαντόνης Ρίτας Μπάσσο, που έβασαν κι' έμένα ένα χορτί με τους παρακάτω γαλλικούς στίχους, τους όποιους είχε γράψει κάποιος 'Ελλην θαυμαστής της:

Σε σένα τὰ τραγούδια
σε σένα τὰ λουλούδια
σε σένα που ή φωνή σου
μαγεύει την ψυχή!...

Ποιό άλλο δώρο θέλεις
εάν πού τους θέλεις,
από ένα θαυμαστή σου
φτωχό και δυστυχή;

Απορεί όμως κανείς πως οι 'Ελληνες ευχαριστούνται με την Ιταλική μουσική, τη στιγμή που ευχαριστούνται έξ ίσου με τους φιλωούς τών εκκλησιών και τὰ λαϊκά τραγούδια που τραγουδώνται φρικωδώς με τη μύτη. "Όσο μάλιστα περισσότερο τραγουδώνται με τη μύτη, τόσο ώραιότερα θεωρούνται. Έβόλα συχνά βοσκούς και παλιγκάρια να τραγουδίσουν δημοτικά έλληνικά τραγούδια και άκουσα ώραιες πραγματικά φωνές, μά πολύ δύσκολα κατάφερα τους αιδούς αυτούς να πάψουν να τραγουδούν με τη μύτη.

Ασφαλώς το γούστο τών 'Ελλήνων προς την Ιταλική μουσική, θα διασθώση γρήγορα από το έλάττωμα, γιατί κάθε βράδυ το μελόδραμα ξεχειλίζει από κόσμο.

"Όσο για τις γυναίκες, μονάχα ή κυρία της άνωτάτης κοινωνίας παρακολουθόν τις παραστάσεις του Ιταλικού θεάτρου.

Η κοινωνία τών 'Αθηνών αποτελείται από πολύ διαφορετικά και άνόμοια στοιχεία, τὰ δὲ πὸ άριστοκρατικά σαλόνια της πρωτεύουσής, όπως εύκολα μπορεί να φαντασθί κανείς, βρίσκονται στις ξένες πρεσβείες. Πλάι όμως στα σαλόνια αυτά υπάρχουν και τὰ φαναριώτικα σαλόνια τών 'Αγγοροπόλεων, τών Κορατζάδων, τών Σούτσων, τών Ρίζων και τών Μαργκοροδάτων, τών όποιων ή οικογένειες είχαν παραδεχτεί πολύ πρὸ της έπαναστάσεως τὰ ευρωπαϊκά έθλια. "Όλοι τους σχεδόν ήσαν πλούσιοι, γιατί χρημάτιζαν ήγεμόνες της Μολδοβλαχίας και της Βλαχίας, ή διορμινείς της 'Υψηλής Πύλης. Τα παιδιά τους παθαίνον από μικρά τὰ γαλλικά και ή σχέσεις τους περιτριζόντουσαν στους κήλους τών ξένων διπλωματών. Μά γενικώς οι Φαναριώτες εινε άσυμπαθείς στον έλληνικό λαό. Οι άριστοκρατικοί τους τρώτοι, οι τίτλοι τους, έξήγγειραν τὸν λαό αυτό, ο όποιος κατά βάθος εινε δημοκρατικός. Σιγά-σιγά όμως άφομοιώνονται μαζί του με διάφορα συνεισέσια. Έτσι, ή πεντάμορφη Ραλλού Κορατζά, έγγονή του ήγεμόνα της Βλαχίας Καρατζά, παντρεύτηκε τὸν γιό του Κολοκοτρώνη Κωνσταντίνο, ο όποιος μεγάλωσε στο Παρίσι και μιλάει τὰ γαλλικά σαν κι' έμάς.

Μά κι' ώς σχεδόν οι 'Ελληνες που ανήκουν στις μορφωμένες τάξεις, ξερουν καλά όχι μόνο τὰ γαλλικά, αλλά και τὰ Ιταλικά, ντύνονται δὲ ευρωπαϊκά. Η γυναίκες τους αούτος, αν και ντύνονται κι' αυτές ευρωπαϊκά, διατηρούν άκόμη μερικά άπομεινάρια του έθνικού τους κοστούμι. Βγαίνουν έξω σπανίως, δέχονται σπανίως και όταν βγαίνουν καμιά φορά τις Κυριακές περίπατο στην όδο Πατισίων, βαδίζουν πίσω άπ' τους συζύγους τὸν άμυλητες, χωρίς να γυρίζουν να κοιτάξουν γύρω τους.

Πλάι όμως στις τάξεις αυτές τών 'Ελλήνων, που έχουν ποτιστεί όπωσδήποτε από τὸν ευρωπαϊκό πολιτισμό, υπάρχουν και οι άγνοοι, οι καθαροί 'Ελληνες, οι όποιοι δὲν μιλήτουν ποτέ άλλη γλώσσα από την έλληνική, που δὲν φορεσαν άλλο κοστούμι από τὸ έλληνικό και που δὲν άγάτησαν παρὰ την 'Ελλάδα. Καί τέτοιοι 'Ελληνες εινε ο Κουντουριώτης, ο Κανάρης, ο Περραιβός και ο Κολοκοτρώνης.

Ο Βασιλεύς 'Όθων.